

ХОРЕОГРАФІЯ БРОДВЕЮ І ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

МОКРІЙ Роксолана Сергіївна

студентка Ужурву кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка
режисер Спектрально-театрального клубу «КАРМЕНС»

Анотація: В статті розглядається виникнення такого театрального жанру, як мюзикл його поява на Бродвеї. Роль джаз танцю в бродвейських мюзиклах. Найвідоміші хореографи Бродвейських мюзиклів. Їх країні постановки та екранізації.

Ключові слова: Мюзикл, Бродвей, джаз, хореограф, Джером Роббінс, Девіліан Шей, Боб Фосс, «Вістосвідання історія», «Кішки», «Увесь цей джаз».

На початку ХХ ст. з появою англійських емігрантів, в США набуває популярності такий вид театрального мистецтва як мюзика-музично-сценічний жанр, що використовує виразні засоби вокального, драматичного та хореографічного мистецтва. Саме з його появою на Бродвеї починається нова епоха джазу, адже саме джаз танець відіграє велику роль у розвитку мюзиклу. Тому виникає потреба у професійних та креативних хореографах.

Джаз популярний вид сучасного хореографічного мистецтва. Початок його розвитку випадає на 20-ті роки ХХ століття, в той час, коли хореографи стали займатися джазовим танцем професійно. Танцювальна техніка джаз-танцю стала наслідком величезної популярності бродвейських мюзиклів назва яких пішла від нью-йоркської вулиці Бродвей де знаходиться театральний квартал [1].

Бродвей (англ. Broadway – від нідери. Bredeweg – переклад «широкий шлях») – назва найдовшої вулиці Нью-Йорка (більше 25 км), що пролягає через весь Манхеттен, Бронкс і далі на північ через невеликі містечка до столиці штату Нью-Йорк м. Олбан. Тут знаходиться знаменитий Театральний квартал, тому назва вулиці стала синонімом американського театрального мистецтва.

Театри Бродвею є основою американської театральної культури. Назва «Бродвей» стала прозвиськом. Спектакль (або шоу) називається «виставленим на Бродвеї», якщо він відбувся в одному з його театрів таких, як Winter Garden Theatre, Palace Theatre, Majestic Theatre, Minskoff Theatre, Al Hirschfeld Theatre, Ambassador Theatre, New Amsterdam Theatre, Nederlander Theatre, Gerald Schoenfeld Theatre, Vivian Beaumont Theatre, Lunt-Fontanne Theatre, George Gershwin Theatre, Helen Hayes Theatre, John Golden Theatre, Bernard B. Jacobs Theatre [2].

Джаз відіграв особливий напрям танцю, що використовувався в численних театральних постановках. При створенні мюзиклів, вимагалося все сильнішої хореографії, для розкриття танцювальної драматургії, зрозумілої і доступної для глядача. Адже для американців мюзикл став справжнім святом і виділився в окреме театральне мистецтво, а танець у ньому був обов'язковим елементом.

В мюзиклі поєднуються елементи театрального дійства, пісні, шоу та сучасної хореографії. Де кожен артист не просто виконує рухи, а вирішує ще й акторські завдання, пліве показує максимально свою індивідуальність.

Бродвейський джаз передбачає виконання танцювальних номерів з мюзиклів. У них дуже енергійні, зачаровуючі, емоційні і дуже багатогранні танцювальні номери. Він ідеально поєднує технічність з видовищністю. Характерними рухами джаз-танцю є: ефектне відтворення танцювальних па та енергійна робота рук, кік, гранд батмани, ковткові кроки, стрибки – що є обов'язковими практично в усіх сучасних стилях танцю, а також використання складних акробатичних елементів.

Саме найбільшого визнання отримали на Бродвеї музичні спектаклі: музичне ревію, мюзикл. Попередниками мюзиклу були безліч легких жанрів, де зміналися шоу вар'єте, французький балет і драматичні інтерлюдії. У вересні 1866 року на сцені Нью-Йорка пройшла постановка «Black Crook», де спілилися романтичний балет, мелодрама та суміжні жанри театрального мистецтва. Саме вона вважається вихідною точкою нового жанру. Музичною комедією охарактеризував один зі своїх хітів «Христка» англійський продюсер Джордж Едвардс. Музична комедія має на увазі легке розважальне уявлення, де важливим був не сюжет, а скоріше популярні вокальні номери у виконанні кумирів публіки. Постановки Едвардса здобули приголомшливий успіх в Нью-Йорку, і до початку ХХ століття моду в новому жанрі диктували англійські уявлення [3].

У роки, що передують Першій світовій війні, талановиті емігранти Херберт, Фрімль, Ромберг та інші дали імпульс активному розвитку мюзиклу в Америці. Тут він набуває справжнього американського забарвлення. Ускладнилося пібрето, в ритмах стає помітно відно джазу, Регтайму, у пієвах з'явилися типові американські обороти. Багато пісень з мюзиклів стали музичною класикою. Звично зроста акторська майстерність співаків. У цей період створюються такі мюзикли як: «Оклахома!» («Oklahoma!», 1943), «Карусель» («Carousel», 1945), «Південь Тихого океану» («South Pacific», 1949), які відрізнялися

високим рівнем драматургії. Вони мали приголомшливий успіх у публіки [4].

Після Другої світової війни фабула мюзиклів стала серйознішою, з'явилася «Вестсайдська історія» («Westside story», 1957) Леонарда Бернстайна хореограф Джером Роббінс. За основу постановки взята шекспірівська трагедія «Ромео і Джульєтта», при цьому дія відбувається в сучасному Нью-Йорку. Експресивність ханців дозволило зростаюче значення хореографії.

Американські мюзикли часто містять хореографічні елементи, з численними виконавцями, що вражають своєю синхронністю при виконанні танцювальних композицій, що справляє видиме враження і захоплює видокиця перед глядачами. Як тільки культура мюзиклу почала розвиватися в Америці, балетмейстери використовують новітні форми і течії в мистецтві тут і джаз, рок, поп, і нові стилі музики. Хореографи, такі як Боб Фосс, Джером Роббінс, Джиміан Цін, скоро стали профі в своїй справі, поєднуючи танець з розповіддю сюжетної лінії і діалогами між персонажами. Це допомогло американському мюзиклу відокремити себе від драматичного театру.

Джером Роббінс (11.10.1918р.- 29.07.1998р.) США.

Головним його досягненням було те, що він об'єднав два музичних світи в Америці, тобто музичний театр Бродвею та балет. Будучи балетним танцівником, він привніс у мюзикл відповідальність танців до сюжету. Його бродвейські танці вливаються в історію, в діалог, в антураж, відповідають поведінці персонажів. Яскравий приклад – його мюзикл (а згодом і кінофільм) «Вестсайдська історія», де танець – один з головних емоційних двигунів сюжету. А у балет Роббінс привніс те, що міг дати американській етнос: енергію і театральність Бродвею, і що особливо характерно – незмінний драматичний підтекст. Він зробив американський балет надзвичайно особистим і надзвичайно американським [5].

Його кращі спектаклі на Бродвеї: «Пітер Пен» в 1954 рік, «Вестсайдська історія» в 1957 рік, «Циганка» в 1959 рік, а в 1964 році – поставив відразу два шедеври: «Смішну дівчинку» і «Скрипача на даху». Рекорд цього мюзиклу, затривалість показу його на бродвейських підмостках, не пробитий і до цього дня. І усі ці спектаклі були гібридами естрадного шоу, балету і драми. Кожна наступна вистава в постановці Джерома Роббінса вражала сучасників дивовижним і неповторним поєднанням джазового танцю з елементами фольклору. Невипадково великий балетмейстер Джордж Баланчин говорив про свого учня і друга, що йому «вдалося за допомогою руху виразити достовірно американський дух».

«Вестсайдська історія» стала кращим його мюзиклом, що якому в 1961 році Роберт Уайтс поставив всесвітньо відомий фільм, удостоєний премії «Оскар».

Роббінс вважав, що ставлячи спектакль на Бродвеї, він повинен вкласти у нього все, чому навчився у балеті. І так само віднаєлися до мюзиклів його співатора. Особливо це видно в «Вестсайдській історії». Трое авторів: композитор Бернстайн, драматург Лоуренс і хореограф Роббінс – були серйозними художниками. Бернстайн писав симфонії, Лоуренс – драматичні п'єси. І всі внесли до свого мюзиклу щось з інших областей мистецтва. Саме тому «Вестсайдська історія» стала таким нововведенням. До неї не було мюзиклів, де герої танцювали балетні варіанти на задвірках великого міста, на його парових автостоянках, не в декораціях, а на справжніх вулицях, на тій справжній будівель. Не було раніше мюзиклів, в яких люди помирали на сцені, темою яких була ксенофобія і шекспірівські пристрасті Монтезкі та Капулетті Нижнього Вест-Сайту.

У 1989 році сімдесятирічний маєстро поставив мюзикл «Бродвей Джерома Роббінса», що включав кращі танцювальні номери з його вистав, створених ним упродовж сорока років. Цей мюзикл був відзначений рядом премій, а Джером Роббінс отримав нагороду «Кенеді-центру» за видатні досягнення в мистецтві.

Джилліан Лінн (20.02.1926р.) Великобританія

Зйомки у фільмі «Володар Баллантре» стали не лише дебютом Лінн-кіноактриси, саме під час роботи над цією стрічкою вона вперше, несподівано для себе самої, виступила хореографом. За її словами, вона ніколи не прагнула такої кар'єри – саме життя надало їй можливість випробувати свої сили в цій галузі, і поступово вона переконалася, що хореографія і є її справжнім покликанням.

У 60-і роки Джилліан Лінн захопилася джазовим танцем, есплав джазових мотивів з класичними прийомами і став згодом її визнаною карткою. Результатом експериментів Лінн у цьому напрямі створила танцювальне шоу «Колажі» («Collages»), на музику британського актора і джазового музиканта Дадлі Мура (Dudley Moore). Цей проєкт став першим шоу подібного роду у Великобританії. Після успіху «Колажів» на Единбурзькому фестивалі, Лінн стала наймовірнішою модним хореографом. Король Бродвею, продюсер Девід Меррик (David Merrick), який спеціально прилетів на фестиваль, щоб побачити «Колажі», пообіцяв, що через рік хореографію Лінн побачить Нью-Йорк. Меррик додержав свого слова. Через рік в театрі Шуберт відкрився шоу «Рев гриму, запах наговну» («The Roar of the Greasepaint the Smell of the Crowd») з Ентоні Ньюлі (Anthony Newley) у головній ролі.

Вершиною успіху Джилліан Лінн на Бродвеї стала постановка танців у мюзиклі Ендрю Ллойд-Уеббера «Кішки» («Cats»), створеному на основі драми Т.С. Еліота «Популярна наука про кішок, написана старим епосумом». Коли продюсер спектаклю Кameron Макінтош звернувся до неї з проханням зустрітися з Ллойд-Уеббером, Лінн працювала над постановкою класичного мюзиклу Роджерса і Хаммерстайна «Оклахома!» («Oklahoma!»). По дорозі в Сидмонтон Лінн прочитала книгу Еліота, з якою, на свій сором, вона на той час ще не була знайома. До здивування Джилліан, музика Ллойд-Уеббера надзвичайно точно відображала настрій періоджерела. У свою чергу, після розмови з Джилліан, Ллойд-Уеббер зрозумів, що ставити його шоу повинна вона і тільки вона [6].

Серед більш ніж півсотні робіт Лінн на Бродвеї, в Уест-енді і у всьому світі — знамениті такі шоу, як «Кабаре» («Cabaret»), «Рідога» («Glee»), «Моя прекрасна леді» («My Fair Lady») та ін. Для Ендрю Ллойд-Уеббера, окрім мюзиклу «Кішки» («Cats»), вона поставила також шоу «Привид Оперни» («The Phantom of the Opera») і «Обличчя любові» («Aspects of Love»).

Боб Фосс (29.06.1927р. – 23.09.1987р.) США.

У 1954 році Фосс здійснив свою першу постановку мюзикау на Бродвеї «Піжамна гра». За нею йдуть «Steam Heat», «Damn Yankees» та інші постановки, які зробили Фосса зіркою Бродвею і одним з найвимогавіших і бажаніших постановників. Фосс розробив свій стиль і хореографічну манеру джазового танцю, зі своєрідною підкресленою сексуальністю.

У 60-і роки створив ряд популярних мюзиклів, здійснюючи також і постановку хореографічних номерів. Один із спектаклів («Мила Чериті» (Sweet Charity, 1969, за мотивами фільму Ф. Фелліні «Нічі Кабірї») він переносить на екран, користуючись танцями і співом як головним засобом розвитку сюжету і розкриття характерів. Синтез традиційної драматургії і виразних засобів мюзиклу, збагачених стилістикою сучасного балету, приводить Фосса до постановки його кращої картини — «Кабаре» (Cabare 1972, за розповідями К. Айшверуда і на підставі мюзиклу Дж. Кендлера і Ф. Збба, премія «Оскар» за режисуру) [7].

Надалі Фосс успішно продовжував роботу в кіно і на Бродвеї. Інші його стрічки — біографія шоумена Ленні Брота «Ленні» (Lenny, 1974), багато в чому автобіографічна картина «Уся ця метушня» «Увесь цей джаз» (All That Jazz, 1979, головний приз на міжнародному кінофестивалі в Канні і премія «Оскар»), де музика, танець, сучасний

монтаж поєднують передали потік свідомості режисера з Бродвею, працюючого над своєю останньою постановкою, яка також мала успіх «Зірка 80» (Star 80, 1983).

Жанр мюзиклу американці вважають своїм внеском у світову музичну панораму ХХ століття. Уже кілька десятиліть на Бродвеї панує справжній культ мюзиклу. Саме тут композитори, режисери та хореографи змагаються у майстерності, а власники театрів — у кількості вистав, які витримає та чи інша постановка. Створення мюзиклу і його «розкрутка» — це теж своєрідна технологія. Цікаво, що, незважаючи на свою гордість винахідників мюзиклу, американці не гуртують його імпортувати. Імпорту мюзикала може здійснюватися з будь-яких країн, якщо він там мав шалений успіх. Так було, наприклад, зі знаменитим мюзиклом «Кішки», «Кішечки» дійшли в Нью-Йорк з Лондона. Там цілий рік йшли з величезним успіхом, а тепер переїхавши на Бродвей, в театр «Уіттер гардена, взагалі Бродвей завжди і в усьому використовує принципи популярності. А тому на його сцені йшли і йдуть мюзикли за всіма відомими класичними творами. Наприклад, був мюзикл «Анна Кареніна» (Бродвейський театр «Круг в квадраті»), «Капітанська дочка», мюзикл за Шекспіром і «Сірано» Ростана. Мюзикли «Красуня і чудовисько», поставлений за відомим мультфільмом Уолта Діснея. З іншого боку, життя знаменитих людей теж може стати сюжетом для вистави. У театрі «Форті Сіскострі» — найстарішому театрі Бродвею — йшов мюзикл, який представляє собою своєрідну фантазію на тему життя Федеріко Фелліні і його фільм «Всім з половиною» (де зображувалися мука творчості). Крім головного героя всі інші ролі у виставі були жіночими. А в 1998 році скандальне особисте життя англійського діячменника Оскара Уайльда стало також предметом бродвейського мюзиклу «Брудна непристойність» [8].

Самі американці вважають, що Бродвей — це єдине місце в американському театрі, де можна прославитись на всю Америку.

Висновок. Оскільки хореографами мюзиклів були люди, які звичайно ж, мали за собою класичну школу, а основним популярним видом сучасного танцю був і заливається на сьогодні джаз. Тому в постановках хореографів переплелися ці два види хореографії, але окрім цього додавався ще більша емоційність, експресивність, сексуальність і подекуди навіть вульгарність. Хореографи Бродвею намагалися відшукати той танець, який буде зрозумілим і не нав'язливим для глядача. Вони намагалися пережиттати дію, яка відбувається у виставі з танцем, і це надає виставі ще більшого розвитку сюжету. Також слід зазначити, що з великою популярністю бродвейських

